

Klub Przyrodników

ul. 1 Maja 22, 66-200-Świebodzin
Konto: BZ WBK SA o/Świebodzin nr 28 1090 1593 0000 0001 0243 0645
tel./fax 068 3828236, e-mail: kp@kp.org.pl, [http:// www.kp.org.pl](http://www.kp.org.pl)

Świebodzin, 23 stycznia 2013 r.

Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie

W związku z projektem Warunków korzystania z wód regionu wodnego Środkowej Wisły, przedkładamy następujące uwagi i wnioski:

1. Cele środowiskowe powinny oznaczać cele, o których mowa w art. 38d, 38e, 38f ustawy Prawo Wodne, niezależnie czy zostały one wskazane w Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły. W planie tym nie zostały wskazane np. cele dla obszarów chronionych, a to nie znaczy, że one nie istnieją i że nie trzeba ich osiągnąć. Warunki powinny służyć osiągnięciu także tych celów. W obecnym brzmieniu, Warunki redefiniowałyby pojęcie „celów środowiskowych”, nadając temu pojęciu znaczenie inne, niż ustawa Prawo Wodne i Ramowa Dyrektywa Wodna.
2. Interpretacja planu gospodarowania wodami co do celów środowiskowych (załączniki 2a-2c) jest błędna. Diagnozy aktualnego stanu nie uwzględniały ryb, bentosu ani hydromorfologii cieków – nie wiadomo więc wcale, czy dla cieków ujętych w planie jako ‘niezagrożone’ celem jest utrzymanie aktualnego stanu ekologicznego, czy odtworzenie stanu dobrego w zakresie tych elementów. Ponadto, pojęcie „dobry potencjał ekologiczny” nie ma samodzielnego sensu bez odniesienia do konkretnej części wód i powodu jej wyznaczenia jako silnie zmienionej.
3. Warunki korzystania z wód mają, zgodnie z delegacją ustawową, formułować „*ograniczenia w korzystaniu z wód... niezbędne do osiągnięcia ustalonych celów środowiskowych*”. Sformułowania norm w rozdziale 4 powinny w konsekwencji brzmieć „*Ogranicza się...*”, Normy nie powinny brzmieć „*Dopuszcza się...*”, a tym bardziej nie mogą sugerować, że coś dopuszcza się niezależnie od przepisów odrębnych.
4. Na końcu lub na początku rozporządzenia proponujemy wprowadzić dodatkowo paragraf „*Warunki korzystania z wód nie naruszają wymogów i ograniczeń wynikających z przepisów odrębnych*”. Przy obecnym sformułowaniu Warunków, można odnieść wrażenie, że dopuszczają one określone sposoby korzystania z wód, tymczasem sposoby takie – nawet dopuszczone Warunkami - mogą np. negatywnie oddziaływać na obszar Natura 2000 lub uniemożliwiać osiągnięcie celów środowiskowych dla wód (w rozumieniu ustawowym – patrz pkt. 1) i w konsekwencji będą zabronione przez przepisy odrębne.

5. Wnioskujemy o przeformułowanie priorytetów korzystania z wód w sposób następujący:
- 1) *utrzymanie ekosystemów wodnych i od wody zależnych, dla ochrony których wyznaczono obszary Natura 2000, w stanie nie pogorszonym,*
 - 2) *zachowanie przepływu nienaruszalnego,*
 - 3) *zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia oraz na cele socjalno-bytowe,*
 - 4) *zaspokojenie wymagań ekosystemów wodnych i od wód zależnych, w tym odtwarzanie ich właściwego stanu.*
 - 5) ...

W przeciwnym razie proponowany akt prawny będzie niezgodny z art. 6(3) dyrektywy siedliskowej, który co do zasady zabrania realizacji przedsięwzięć (w tym korzystania z wód) mogących znacząco negatywnie oddziaływać na obszary Natura 2000, a umożliwia zezwalanie na nie tylko wyjątkowo, po indywidualnej ocenie, w związku z koniecznymi wymogami nadrzędnego interesu publicznego, przy braku alternatyw i po zapewnieniu kompensacji. Zaopatrzenie ludności w wodę do spożycia jest wymogiem nadrzędnego interesu publicznego, ale nie może to decydować o nadaniu mu a priori priorytetu względem zachowania w stanie nie pogorszonym obszaru Natura 2000, gdyż nie przy każdym korzystaniu z wód na ten cel będą spełnione pozostałe warunki.

6. Definiując rzeki istotne i szczególnie istotne (dot. ciągłości) należy uzupełnić definicję o ciek, których ciągłość jest niezbędna dla uzyskania właściwego stanu ochrony organizmów wodnych chronionych w wyznaczonych dla nich obszarach chronionych (dot. np. ryb w obszarach Natura 2000, dla których osiągnięcie właściwego stanu ochrony stwarza szczególne wymagania co do ciągłości, wykraczające ponad opracowanie Wiśniewolskiego 2010). Dla cieków takich reprezentatywnymi gatunkami ryb powinny być odpowiednie *gatunki będące przedmiotami ochrony w odpowiedniej formie ochrony przyrody*”. Konieczne jest tu uwzględnienie w szczególności specyficznych wymogów skuteczności urządzeń udrażniających dla minogów i dla głowacza białopłetwego, które wymagają specyficznych przepławek – o niskich progach, bystrotoki zbliżone do naturalnego potoku)
7. Także na ciekach „istotnych” (a nie tylko na „szczególnie istotnych”), korzystanie z wód musi uwzględniać poprawę i odtwarzanie, a nie tylko nie pogarszanie ciągłości ekologicznej.
8. Lista rzek o chronionej ciągłości podana w załączniku 3 jest zbyt krótka i powinna być uzupełniona o:
- 1) wszystkie rzeki wskazane jako ‘istotne’ i ‘szczególnie istotne’ w opracowaniu Wiśniewolskiego i in. 2010;
 - 2) wszystkie rzeki wskazane w ‘Wojewódzkich programach udrażniania rzek...’;
 - 3) miejsca tarliskowe ryb w dopływach wyższego rzędu i połączenia tych miejsc tarliskowych z rzeką główną, wg danych w operatach rybackich i wg informacji zebranych w tym celu od użytkowników rybackich.
 - 4) Cieki o których mowa w uwadze 6, choć (jak w innych RZGW) można zrezygnować z podawania ich szczegółowej listy.
9. Na marginesie projektu sygnalizujemy, że każde piętrzenie przegradzające rzekę, nawet wyposażone w najlepszą przepławkę, pozostaje barierą dla ryb. Nie ma przepławek o 100% sprawności. W przypadku kilku piętrzeń na jednym cieku wystąpi efekt kumulacyjny – np. pięć piętrzeń z przepławkami o „sprawności” 80% tworzy razem barierę o „przepuszczalności” zaledwie 33%. Ponadto, w przypadku budowy przegród i

piętrzeń, barierą dla ryb reofilnych nie jest tylko przegroda, ale także odcinek rzeki spiętrzonej przegrodą. Dlatego na „rzekach o chronionej ciągłości”, każda budowa nowego piętrzenia, nawet zaopatrzonego w przepławkę, będzie jednak pogarszać stan jednolitej części wód w istotnym aspekcie i może być dopuszczona tylko w trybie art. 38j Prawa Wodnego. Budowa przepławki będzie przy tym oczywistym i wymaganym działaniem minimalizującym. Wydaje się, że jest to prawidłowo ujęte w projekcie Warunków (zakaz pogarszania elementów morfologicznych przez nową zabudowę hydrotechniczną, zakaz pogarszania ciągłości przez piętrzenie i retencjonowanie wód).

10. Ramowa Dyrektywa Wodna i Prawo Wodne ustalają za jeden z celów unikanie pogorszenia stanu wód. Chodzi nie tylko o zakaz pogorszenia stanu powodującego przekwalifikowanie części wód ze stanu dobrego do złego, ale także o zakaz pogorszenia powodującego np. przekwalifikowanie stanu ekologicznego z bardzo dobrego do dobrego. Zabronionym pogorszeniem stanu wód jest nie tylko przekwalifikowanie stanu lub potencjału do gorszej klasy, ale także pogorszenie stanu elementu jakości, nie zmieniające ogólnej oceny stanu.

Przykładowo: stan części wód jest zły ze względu na zły stan ichtiofauny (spowodowany uproszczeniem hydromorfologii). Jednak woda jest czysta, tj. stan elementów fizykochemicznych jest dobry. Wprowadzenie ścieków pogarszające fizykochemię nie pogorszy ogólnej oceny stanu (bo ta już jest zła) mimo że pogorszy ocenę komponentu fizykochemicznego. Musi być ocenione jako „pogorszenie stanu wód”, co jest zabronione.

W związku z tym, Warunki powinny ograniczać korzystanie z wód uwzględniając ten wymóg. Czyli, zamiast „*Wprowadzanie ścieków do wód powierzchniowych o stanie lub potencjale ekologicznym co najmniej dobrym nie może powodować przekwalifikowania ich stanu lub potencjału do gorszego z powodu zmiany wartości wskaźników fizykochemicznych i biologicznych*”, powinno być „*Wprowadzanie ścieków do wód powierzchniowych o stanie lub potencjale ekologicznym co najmniej dobrym nie może powodować pogorszenia wartości wskaźników fizykochemicznych i biologicznych, które powodowałyby obniżenie oceny klasy jakiegokolwiek wskaźnika*”.

11. Niedopuszczalny jest zapis § 24, zgodnie z którym dopuszcza się funkcjonowanie – a nawet wykonywanie nowych – budowli piętrzących sprzecznych z celem środowiskowym, do czasu wydania nowego pozwolenia wodnoprawnego. Skutkowałoby to nieosiągnięciem celu środowiskowego do czasu wydania nowego pozwolenia. Tymczasem terminy osiągnięcia celów środowiskowych są określone dyrektywą i ustawą i nie mogą być zmieniane rozporządzeniem Dyrektora RZGW. Podkreślam tu, że w przypadku udrażniania rzek nie widzę powodu ani możliwości zastosowania w II cyklu planistycznym derogacji z art. 4(4) Ramowej Dyrektywy Wodnej. Nie można powołać się na długość wymaganego cyklu inwestycyjnego, ponieważ rozeznanie, jakie inwestycje będą potrzebne, mamy co najmniej od 2010 r., a więc do 2021 r. jest wystarczająco dużo czasu by cykl inwestycyjny przeprowadzić. Nie można powołać się na nieproporcjonalność kosztów, ponieważ pilna budowa przepławek nie będzie droższa niż ich budowa rozciągnięta w czasie. Wnosimy w konsekwencji o skreślenie § 24. Warunki powinny dać RZGW podstawę do przeglądu aktualnych sposobów korzystania z wód i w razie potrzeby do cofania pozwoleń wodnoprawnych na przegrodzenie rzeki nie wyposażone w przepławkę w trybie art. 136 ust. 1 pkt 7 ustawy Prawo Wodne.

12. Z podobnych przyczyn niedopuszczalny wydaje się art. 25. Warunki korzystania z wód są aktem doprecyzującym, jakie korzystanie z wód może dać się pogodzić z celami środowiskowymi, a jakie nie. Jednak, zgodnie z orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, na działania niezgodne z celami Ramowej Dyrektywy

Wodnej nie można – przynajmniej od daty wymagalności planów gospodarowania wodami (2009 r.) zezwalać także w postępowaniach w toku (wymóg tzw. antycypacyjnego stosowania dyrektywy).

13. Proponuję, by zupełnie wykluczyć możliwość wprowadzania ścieków do jezior stanowiących chronione siedliska przyrodnicze w obszarach Natura 2000 i do mezotroficznym jezior ramienicowych (siedlisko przyrodnicze 3140) na terenie całego regionu wodnego, oraz do wód powierzchniowych i urządzeń wodnych będących dopływami tych jezior, a także ziemi w zlewniach tych jezior. Jest to potrzebne ze względu na szczególną wrażliwość tych ekosystemów. Ograniczenie powinno dotyczyć także wprowadzania ścieków w ramach zwykłego korzystania z wód, w szczególności ścieków oczyszczanych w tzw. oczyszczalniach przydomowych – stanowią one poważny problem, ponieważ mimo niewielkiej ilości z pojedynczej oczyszczalni ilości ścieków kumulują się, a często wskutek wadliwej technologii eksploatacji ścieki z takich oczyszczalni nie są właściwie oczyszczone,
14. Proponuję, by zupełnie wykluczyć możliwość wprowadzania ścieków do jezior ocenionych jako podatne na degradację i zeutrofizowane, dopływów tych jezior, urządzeń wodnych będących dopływami tych jezior, , a także ziemi w zlewniach tych jezior. Natomiast warunki z § 16 projektu powinny stosować się do wszystkich jezior.
15. Do wód chronionych §17 przed zezwalaniem na wprowadzanie ścieków ponadnormatywnych proponujemy dodać:
 - 1) *rzeki stanowiące siedlisko przyrodnicze 3260 (rzeki włosienicznikowe)*
 - 2) *rzeki chronione w obszarach Natura 2000, rezerwatach przyrody, parkach narodowych lub parkach krajobrazowych, w miejscu wprowadzania ścieków lub poniżej tego miejsca.*
16. Proponuję w §9 nadać brzmienie „*Wielkość przepływu nienaruszalnego, stanowiącego ograniczenie wielkości zasobów dyspozycyjnych i reprezentującego minimalne wymagania środowiskowe JCWP w zakresie ilości wód, nie może być niższa od największej z wartości:*
 - 1) *dla rzek chronionych w obszarach Natura 2000, rezerwatach przyrody, parkach narodowych lub parkach krajobrazowych – wielkości określonej w planie ochrony, zadaniach ochronnych lub planie zadań ochronnych ustanowionych dla tej formy ochrony przyrody zgodnie z przepisami o ochronie przyrody .*
 - 2) *NNQ w tym przekroju JCWP [takie „zalecenie” i tak znajduje się – słusznie – w załączniku 5, proponujemy je wprowadzić do treści przepisu]*
 - 3) *iloczynu współczynnika „k”, zależnego od typu hydrologicznego cieków oraz powierzchni jego zlewni w przekroju zamierzonego korzystania z wód, i wielkości średniego rocznego niskiego przepływu (SNQ) w tym przekroju JCWP.*
... i dalej jak w projekcie
17. Ponadto, podzielamy rekomendacje z Prognozy oddziaływania na środowisko i wnosimy o ich wprowadzenie do dokumentu.

z poważaniem